

נדבה⁽⁴⁰⁾, ותורישנו קדושת שבת וכבוד מועד והגינת הרגל, בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הברדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת, הברדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך, ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה, וכו'".

מתניתין:

האומר "על קן צפור יגיעו רחמיך" ו"על טוב יזכר שמך" או "מודים, מודים" משתקין אותו⁽⁴¹⁾.

גמרא:

דנה הגמרא: בשלמא "מודים, מודים" משתקין אותו, משום דמיחזי כשתי רשויות.

ו"על טוב יזכר שמך" נמי, משמע על הטובה ולא על הרעה. ותנן, חייב אדם לברך

על הרעה כשם שמברך על הטובה. אלא, "על קן צפור יגיעו רחמיך", מאי טעמא משתקין אותו?

פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא. חד אמר, מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית, כביכול הוא חס רק על מינים מסוימים.⁽⁴²⁾ וחד אמר, מפני שעושה מדותיו [מצוותיו] של הקדוש ברוך הוא כאילו נקבעו מחמת רחמים, ואינן אלא גזרות, שקבע לישראל כדי להודיע שהן עבדיו, ושומרים מצוותיו רק מפני ציוויו, ולא מחמת טעמיהם⁽⁴³⁾.

ההוא שליח ציבור דנחית שירד לפני התיבה בתפילה קמיה דרבה, ואמר: אתה חסת על קן צפור, אתה חוס ורחם עלינו!

אמר רבה: כמה ידע האי צורבא מרבנן לרצויי למריה.

שאילו ליחיד מותר, אינו נחשב אפילו "מגונה".

42. המאירי ביאר שלבני אדם יש השגחה פרטית ואילו לבעלי חיים ההשגחה על כלל המין, וכשאומר "על קן צפור יגיעו רחמיך" נראה שיש השגחה פרטית לציפור, ובכך מעורר קנאה.

וראה ביאור המהר"ל [תפארת ישראל ו]

43. הרמב"ם במורה נבוכים [ג מת] כתב שטעם מצות שילוח הקן היא כמו שנצטוונו שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד, משום שגם לבעלי חיים יש צער בשחיטת בנם לעניהם, ואף שהאומר "על קן צפור יגיעו רחמיך" משתקין אותו משום שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות, אין הלכה כמשנה זו, כי היא

40. הגר"א מחק תיבות אלו, שהרי אין מקריבין קרבנות נדבה ביו"ט. והמהרש"א ביאר שנסוב על יו"ט שני, ונקרא נדבה כי אינו חיוב מן התורה, אלא ישראל קבלוהו עליהם בנדבה, [והוא טעם נוסף למה תקנו תפלה זו דוקא בבבל].

ובראש יוסף כתב שכל המועדות נתנו כזכר ליציאת מצרים, והרי הם נדבת הקב"ה, כי די לעבד שרבו הוציאו לחרות.

41. תוס' [נדפסו לד א] הביאו מירושלמי שרק בציבור אינו כופל, אך יחיד יכול לכפול דרך תחנונים, אך בגמרא הקשו מברייא שרק נקרא "מגונה", ודייק הב"י [סא] שהבבלי סבר כי אף ביחיד משתקין אותו, שאל"כ היה אפשר להעמיד את הברייא ביחיד, ודחה הפרי חדש